

## 296. Van Dale, de letter F (2)

1. De fil-à-fil is een weefsel. Het fil d'écosse is glanzend tweedraads katoengaren. Een filhelleen leefde aan het begin van de negentiende eeuw. Een filharmonie is een symfonieorkest. Een bijbank (filiaalbank) wordt ook succursale genoemd. Filet americain (niet te verwarren met mal américain!) is fijngemalen rauw rundvlees, filet d'anvers is gerookte runderfilet, filet mignon is biefstuk van de haas en filet pur (Jaarboek 2010) is biefstuk van de runderhaas. Leed zij aan stripofilie of aan xenofilie? Die filippine was dik verdiend. Een filius nullius is een selfmade man. Een filmfoto is een still.

2. Een film noir heeft sterke zwart-witcontrasten. Een fille de chambre is een kamermeisje, een fille de joie een meisje van plezier (prostitutee), een fille d'honneur een straatjuffer (wat dat ook moge zijn) en een fille du régiment een legerhoer. Het filosemitisme is de Joodsgezindheid. Een fils de famille is een zoon van goeden huize. Een filumist spaart lucifermerken. De fin-de-siècleroman speelt in het fin de siècle. Zij behoorde tot de fine fleur der schrijfsters. De finesses (de kneepjes) kende hij nog niet. Zijn fingerspitzengefühl liet hem niet in de steek: hij beleefde zijn finest hour. Na de finishing touch was het werkstuk fini. De finnjol voer uit.

3. Firn is korrelig sneeuwvijs. First things first: de first lady reist first class. Volgens Van Dale is belastingvriendelijk (Jaarboek 2007) fiscaal vriendelijk. Vreemd, omdat bijna alle samenstellingen met 'vriendelijk' aaneengeschreven worden. Een fischerklok is een zekere schaakklok. Fish-and-chips is een typisch Brits gerecht bestaande uit stukken visfilet met friet. Flabben zijn conferven (het lijkt wel een spraakgebrek). Flabbergasted is verbijsterd. Het schip voer onder een flag of convenience. Hij werd in flagranti (flagrante delicto, op heterdaad) betrapt. De bevolking ging flagrante bello gebukt. De flamingo's genoten zichtbaar van de flamencomuziek.

4. Een filozellen (floreten) borduurwerk is een vloszijden dito. Van fimose (fimososis) hoef je alleen te weten dat phimososis een synoniem is. Zonder volledig consequent te zijn, vindt Van Dale beide (de drie) vormen gelijkwaardig. Binnen artikelen komen we namelijk ook tegen: parafimose, parafimososis en paraphimososis. Een first offender is iemand die voor het eerst terechtstaat. Een flambard is een slappe vilten hoed. Dat Oost-Aziatische vaatwerk is flambé. Op internet is het blaming-and-shaming en flaming. Het flammé is een zijden stof met verschillende kleuren. Worden flanelen borstrokken nog gedragen? Ik moet nodig flappen tappen uit de flappentap. Een flap-aan-de-wand kun je omhoogklappen. Erboven hing een flip-over (flap-over). Hij sloeg een flater met zijn flatus. Flausch is duffelse wollen stof, gebruikt voor dekens en jassen.

5. Flavine is een geel, in water oplosbaar pigment, dat in levende cellen als co-enzym voorkomt. Ook de collaps en de syncope zijn flauwtjes. De flauwtrefrequentie - voorkomen van flauwtetjes met flauwvallen - is niet bekend. Een flebile ludibrium is een droevig geval dat niettemin aan het lachen maakt. Flebitis is aderontsteking. Een fleece bodywarmer geeft warmte. Fleisjig (antoniem: milchig) wil zeggen: bereid met vlees en daarom apart te houden van melkspijzen. Flenzen van geflenste walvis gaat gegarandeerd verkeerd. Op het laboratorium kom je de Leidse fles, de fles van Woulfe en de Florentijnse fles tegen. Het fletcheren is voedsel langdurig kauwen. Een bottleneck is een flessenhals.

6. Een fleur de lis is een heraldische lelie. Een fleur du mal spruit voort uit het kwaad. De flexie (werkwoord: flecteren) kennen we uit de taalkunde, de flexiecirkel heeft een kromtestraal, maar reflectie is terugkaatsing. Een flexikoker is een fabriek voor verwerking van zware stookolie. Een flibustier is een zeeschuimer (boekancier). Een fliffis is een tweevoudige salto met schroef. Een flikflak begint met een handstand-overslag. Een flikkerstrik is gewestelijk een vlinderdasje. 't Is witte flip met die twee, ze zullen elkaar niet bij de flip pakken (gewestelijk, Bargoens). Naar Flip zijn is overleden, dat is Flip en Jacob staat gewestelijk voor: dat past niet bij elkaar. Een e-flirt, begin daar niet aan! Hij hanteerde de flitspuit, hij flitte dus. Het flo is in Nederland het functioneel leeftijdsontslag. Het floëem is het bastweefsel. Dat floepte er zomaar uit.

7. Floid is een kunststof voor buitentennisbanen. Bloemen zijn Flora's kinderen. Flos caducus (vergankelijke bloei) gedijt niet. Een flos ipse is een bloeiend jong meisje, de flos juvenum (flos juventutis) is de bloem der jeugd en floss is tandzijde om mee te flossen. Wat was er flou aan die schildering? Je moet me geen flousjes verkopen. De fluctus in simpulo is een storm in een glas water. Een flügelhorn is een bugel. Een fluitglas is een flûte. Er groeide fluitenkruid. Bij de fly-drive (Jaarboek 2008: fly-and-drive) staat de huurauto al klaar. De fly-over is een kruisingsvrij verkeerspunt. Het fosteren is kinderen in ontwikkelingslanden ondersteunen.

8. Hij sprak met flux de paroles (radheid van tong), een woordenvloed. De flux de bouche is de welbespraaktheid. De Vliegende Hollander (Flying Dutchman) was oorspronkelijk een spookschip ten oosten van Kaap de Goede Hoop. De flush is een opvolgende rij kaarten of dobbelsteenkanten. De fluxie is een differentiaalquotiënt (afgeleide). Hij werd gepaaid met een fluwelen tong. De lading was f.o.b. (free on board). De foeyonghai is een Chinees gerecht. De foi du charbonnier is het kolenbrandersgeloof, foie gras de ganzenleverpastei. Een foleykatheter is een ballonkatheter. De folie à deux is de door twee personen gedeelde waan. Het N-pteroyl-L-glutaminezuur is het foliumzuur. De Folketing is het Deense parlement. Een foncé gelaat is donker van tint.

9. We gaan fonduen (fondue eten); waar is de fonduepan? De symfonie leek wel een kakofonie. Dat is het toppunt: hij leed aan fobofobie (Jaarboek 2009). Overigens: fonofobie is de overgevoeligheid voor geluid. De food for powder (kanonnenvlees) is duidelijk non-food. Een fopmiddel is een placebo, een fopduik een schwalbe en force majeure is overmacht. De hele voorraad werd à forfait overgedaan. De for intérieur is het oordeel van het geweten. For old times' sake is omwille van vroeger. De formule 1-coureur zette de bokaal op het formica tafelblad. Geert Wilders for president, for shame! Een foton is een lichtquant.

10. Ik heb nog in Fortran geprogrammeerd. Dat vertel ik je off the record. Jij, fortunate senex (gelukkige grijsaard), je hebt het maar getroffen! Forumen is deelnemen aan een of meer forums op internet. Dit is for your eyes only (strikt vertrouwelijk). Een fossa is een fretkat. Wat behoort er zoal tot het werelderfgoed? Wat is er morgen, een fleetrace of een matchrace? FDC (fleur de coin) is de aanduiding van spiksplinternieuwe munten. Haar fluwelen woorden maakten dat de jonker platging. De forenzen (forensen) forenzen, forensden en hebben geforensd. Fototypie is lichtdruk. Een fotovoltaïsche cel is een zonnecel.

11. Een fot is een grote eenheid van verlichtingssterkte, een vod is een oude lap. Een foucaultslinger slingert in één vlak. Foudroyant gangreen is zich snel uitbreidend koudvuur. Een fouetté is een verlengde pirouette. In de sport kun je fouls begaan (vergelijk: foul play versus fair play). De fourré is een koekje met een middenlaagje van crème. Fourragères zijn schouderkwasten met koorden op uniformen. Een fournisseur de la Cour is een hofleverancier. De four in hands is een rijtuig bespannen met vier paarden, van de bok gereden. De founding father is de stichter. Found footage is historische beeldmateriaal in een nieuwe film.

12. Een fourwheeldrive (afkorting in drie symbolen: 4wd) is een auto met vierwielaandrijving. De fourth estate is de vierde stand: pers etc. In de oorlog fout, was Duitsgezind. Fox is een verkorting van foxterriër en foxtrot. In Nederland staat de FPU voor flexibel pensioen en uittreden. Percentielen en decielen zijn fractielen. Het fragiele-X-syndroom treedt vooral bij mannen op. Zie je die fraise aardbeien? De Française danste de française en at francala. Een kordelier is een franciscaan. Een Francofascist is een falangist (ook wel: caudillist). De guereza is de franjeaap. Is zijn CFA-frank gevallen? De opgezette frankolijn werd gratis thuisbezorgd. De Frankfurter at een grote knakworst, een frankfurter. Een frankenstein geeft je vaak gm-voedsel.

*Rein Leentfaar*